

DE VRAGEN VAN
Proust

'Het klinkt een beetje gênant, maar ik krijg graag applaus'

Schrijver Marcel Proust beantwoordde ze ooit in een vriendenboekje, nu geeft *De Morgen* er een eigenzinnige draai aan. Tweeëntwintig directe vragen, evenveel openhartige antwoorden. Deze week: **wetenschapper Hetty Helsmoortel (38)**. Wie is zij in het diepst van haar gedachten?

Tekst ANN JOORIS / beeld STEFAAN TEMMERMAN

Midlifecrisis Geen 'crisis' en niet alleen bij mannen **5** / **Herman Selleslags (1938-2024)** Fotograaf van sterren en de straat **6-7** / **De popstem** Artiesten kiezen voor Kamala **8-9** / **Kunstenaar Mark Manders** 'Ik leef in een fictieve wereld met een eigen logica' **10**

Bio

- geboren op 6 juni 1986 in Oostende
- is moleculair bioloog en doctor in de gezondheids-wetenschappen, en studeerde drama aan het RITCS in Brussel
- werkte jarenlang als kankeronderzoeker (UGent)
- organiseert het jaarlijkse Nerdland Festival en maakt met Lieven Scheire de Nerdland-podcast
- maakt theatershows over wetenschap, waarvan *Missie 2024* de recentste is

1. Hoe oud voelt u zich?

"Ergens midden dertig, denk ik. Ik voel nog de energie en de ambitie om van alles te ondernemen. Tegelijk ben ik al tien jaar mama en dat is een verantwoordelijkheid die je wel een zekere maturiteit geeft. Ik ben nu 38 en vind dat een mooie leeftijd. Er ligt nog veel open en je hebt al een stuk levenservaring waarop je kunt bouwen. "Niet dat ik rustiger ben dan pakweg tien jaar geleden, ik kan alleen beter met mijn onrust om. Voor een groot stuk dankzij mijn vrouw, Els. Want ik vind het zeer complex hoor, navigeren in deze wereld. Vooral sociaal vind ik dat moeilijk. En zij is wel iemand die dingen kan duiden en in een context plaatsen. 'Ja maar, die heeft dat gezegd.' Waarschijnlijk heeft dat niets met jou te maken, want...' Dus ja, die innerlijke onrust blijft. Maar ik denk dat ik mij heel goed omringd heb en manieren gevonden heb om me er niet meer door te laten overweldigen."

2. Wat vindt u een kenmerkende eigenschap van uzelf?

"Ik twijfel tussen zeer ambitieus en niet kunnen loslaten. Maar ik veronderstel dat beide elkaar gewoon nodig hebben en dat heel veel met elkaar te maken heeft. "Mijn ambitie zit vooral in dingen proberen die anderen nog niet gedaan hebben. Een wetenschapsfestival op poten zetten, een theatershow maken over wetenschap. Middelmaat vind ik nooit goed genoeg. "In dat opzicht heb ik een groot doorzettingsvermogen. Ik wil altijd vooruit en tegelijk kijk ik te veel om. Bepaalde conflicten uit mijn pubertijd met iemand die ik toen als een vertrouwenspersoon beschouwde, hebben mijn zelfvertrouwen een serieuze knauw gegeven. Ik wil daar niet dieper op ingaan, maar als ik naar mijn kinderen kijk, denk ik: laten we ons er toch van bewust zijn dat dingen die je meemaakt op je vijftiende je wel degelijk kunnen tekenen en laten we hen maar met de nodige zorg inpakken. "Of ik toen bij niemand terecht kon? Ik heb zelf proberen op te lossen. Ik ben een binnenvetter en een eenzelganger, en dat is daar een gevolg van, denk ik."

3. Wat was de moeilijkste periode in uw leven?

"Op mijn 21ste ben ik in een zeer zware depressie terechtgekomen. Ik was afgestudeerd met grootste onderscheiding (als moleculair bioloog, AJ) en ben zo in een doctoraat gerold. Maar in dat eerste jaar ben ik mezelf tegengekomen. Klinisch majeure depressie. Zware antidepressiva gekregen. Slaapmedicatie. Zware therapie nodig gehad ook. Ik was dood vanbinnen. Dus dat was een zware periode, die ik mijn ergste vijand niet toewens. De kern van het probleem was dat ik mijn plek niet vond. Wie was ik? Wat wilde ik? En was dit het nu? Toen al, op mijn 21ste. De weg lag open om professor te worden en ik wilde acteren. Dat lag zeer gevoelig thuis. En daarbovenop kwam mijn eerste relatiebreuk.

"Achteraf bekeken beschouw ik dat wel als een waardevolle periode. Ik ben weggegaan van de academische wereld en heb me een jaar later ingeschreven aan het RITCS, omdat ik een enorme passie voelde voor theater. Ik geloof niet dat ik dat ooit gedaan zou hebben zonder die depressie. Ik was wel niet geslaagd en ben later zelfs teruggekeerd naar de unief om mijn

doctoraat af te werken. Maar als je nu bekijkt wat ik professioneel mag doen, namelijk theater combineren met wetenschap, dan was ik nooit op dat pad terechtgekomen als ik niet zo zwaar ziek was geworden. "Een jaar of zeven geleden ben ik dan opnieuw in een crisis beland. En misschien was dat wel de zwaarste, omdat alles rozengeur en maneschijn leek. Ik had een goede relatie met mijn ex-vrouw. We hadden twee kindjes, een mooi huis. Ik had een job aan de unief, een postdoctoraat, goed betaald. Maar ik voelde opnieuw aan alles dat het niet klopte, en dat wrong verschrikkelijk. Ik voelde dat er meer in het leven zat. En dat was het punt waarop ik Els heb leren kennen, mijn nieuwe vrouw. En waarop ik mijn eerste stappen in de media heb gezet. En waaruit alles wat ik nu doe, is voortgevloeid."

4. Wat drijft u?

"Goesting. Dat is dan vooral gekoppeld aan het verhaal van mijn depressie. Ik heb zes maanden nul levensvreugde gehad, en dat wens ik niemand toe. Dat was hopen dat je 's morgens uit je bed raakte en in de zetel terecht kwam. Om daar dan acht uur te liggen er te hopen dat je 's avonds nog de omgekeerde beweging kon maken. Omdat dat zwarte monster dag in, dag uit op je rug zat.

"En wat mij ook drijft: applaus. Heel hard zelfs. Ik weet niet of elke artiest dat graag toegeeft. Kijk naar mij. Zie mij graag. Vind mij inspirerend. Ik weet niet of ik dat twee à drie jaar geleden al had durven zeggen. Het klinkt een beetje gênant. Maar samen met goesting vind ik het een mooie combo." (lacht)

5. Is het leven voor u een cadeau?

"Ja. Alleen al puur wetenschappelijk. Hoe groot is de kans dat de eicel van mijn moeder precies met die ene zaadcel van mijn vader zou versmelten? Als dat niet was gebeurd, dan was ik er niet. Dan was er een ander kind, een ander soort genetica. "En dan in een breder perspectief: hoe groot is de kans dat in die miljoenen jaren evolutie er iets als de homo sapiens tevoorschijn zou komen? Nog een stap verder: hoe groot is in godsnaam de kans dat er hier op aarde

'Vriendschappen onderhouden kost mij gigantisch veel energie, veel meer dan dat het mij energie geeft. Met een feestje doe je mij geen plezier'

ooit leven zou ontstaan? Dat zijn zo veel toevalligheden.

"Als dat geen cadeau is, dat ik hier vandaag mag zitten. *Allez*, dat is toch zat? Ik krijg daar kippenvul van. Ook al is het leven niet altijd gemakkelijk. Maar ergens in die zoektocht en dat wroeten zit toch ook wel iets spannends en ongelooflijk leerrijks. Ik vind het een mooi cadeau om te krijgen en een mooi cadeau om te geven. Binnenkort aan een vierde kind." (lacht)

6. Welk moment zult u altijd blijven koesteren?

"Mijn opa is overleden in december. Hij was 93 en had darmkanker. Maar hij wou absoluut niet naar een ziekenhuis om te sterven. En in die laatste weken ben ik veel bij hem geweest, samen met mijn broer, mijn twee neven en onze ouders. Ik ben heel blij dat we hem warm omringd hebben kunnen laten gaan. Thuis, boven in bed, zoals hij het wilde.

"En telkens als ik nu bij oma op bezoek ga, ga ik eventjes zijn kamer binnen en denk ik: hier heeft hij zijn laatste adem uitgeblazen. Die gedachte geeft mij een warm gevoel."

7. Welke kleine dingen kunnen u blij maken?

"Koffie met karamelsmaak. (lacht) Mijn vrouw die kookt als ik een megadrucke dag heb gehad. Met mijn kinderen naar school fietsen als de zon opkomt en de nevel nog over de velden hangt. Mijn elektrische auto die zich oplaadt dankzij de zonnepanelen op ons dak. Ach, zoveel."

8. Wat geeft u troost?

"Ik ben een emo-eter, dus eten. Maar vooral de paar mensen om mij heen. Els in de

eerste plaats. Mijn ouders. Mijn ex-vrouw. "Ik ben altijd bang geweest voor het moment dat iemand in de familie zou overlijden. En ik denk dat dat was omdat ik niet goed wist waar ik troost moest gaan zoeken. Maar ik weet nu, sinds de dood van mijn grootvader, dat ik omringd ben door mensen, en dan vooral Els, die mij zo goed kunnen troosten dat ik er een stuk minder bang voor ben geworden. Behalve mocht mijn kinderen iets overkomen. Dan is er je leven lang geen troost mogelijk, denk ik. "Dus mensen bieden mij troost, hoewel ik absoluut geen mensenmens ben. Vriendschappen onderhouden kost mij gigantisch veel energie. Veel meer dan dat het mij energie geeft. Naar feestjes gaan doet mij echt geen plezier. Laat mij maar in een bolletje in de zetel een boek lezen of wat tv kijken."

9. Hoe was u als kind?

"Ik heb een onbezonnen kindertijd gehad. Eerlijk gezegd, ik ben heel veilig opgegroeid. In een zeer klassiek, Vlaams middenklasse-gezin. Overbeschermd zelfs. Ik was vaak bij mijn grootouders. Mijn ouders werkten allebei fulltime. Mijn moeder was arts en mijn vader hr-manager in een groot bedrijf. Middageten en de opvang na school was altijd bij oma en opa. "Ik heb ook alle kansen gekregen. Ik was een zeer leergierig kind en werd altijd hard gefeliciteerd met mijn schoolresultaten. Vandaar mijn hang naar applaus denk ik. Voor de rest werd ik afgeschermd van alle mogelijke maatschappelijke problemen. Of dat de beste manier is om iemand op deze zeer complexe, harde wereld voor te bereiden, weet ik niet, want rond mijn 20ste is toch wel veel van mijn naïviteit weggevallen. "Hoe ver laat ik mijn kinderen los? Zitten we

Benieuwd naar meer 'De vragen van Proust'? Lees met de app van De Morgen alle eerdere afleveringen.

te dicht op hun huid? Zijn we te beschermd? Dat zijn gesprekken die Els en ik constant voeren. De oudste is 10 en de jongste moet nog geboren worden. En dan kijk je natuurlijk naar je eigen kindertijd. Maar dan nog. We proberen allemaal maar naar eigen goeddunken. Wij zijn ook een generatie die er een punt van maakt om veel met onze kinderen bezig te zijn voor hun welzijn. Twee, drie generaties terug waren kinderen veel meer op zichzelf aangewezen. Er was een wereld van volwassenen en een wereld van kinderen. Het is natuurlijk een zoektocht. Maar ik ben al blij dat er geen intergenerationale trauma's in de weg zitten."

10. Waar hebt u spijt van?

"Mijn zoon is geboren in 2017. Ik was toen huiswetenschapper in *De afspraak*. En waar ik echt spijt van heb, is dat ik nog geen maand na zijn geboorte alweer in de tv-studio zat voor een item rond een boek en film over het leven van Henrietta Lacks. Ik zie mij nog borstvoeding geven midden in de nacht, terwijl ik het boek aan het lezen en de film aan het bekijken was. Ik werkte toen nog aan de unit als onderzoeker. Maar ik deed al af en toe opdrachten voor de media en ik was toen zo bang dat ze mij nooit meer gingen vragen als ik nee zei. Dat vind ik echt wel zonde, dat ik die eerste weken niet volledig aan hem heb kunnen wijden. En dat was puur ingegeven door angst. Angst om dat applaus kwijt te raken."

11. Wanneer hebt u het laatst gehuild?

"Onlangs, toen ik de teksten voor de begrafenis van mijn opa opnieuw heb gelezen. Die man is zeer aanwezig geweest in mijn leven, hé."

12. Wanneer bent u ooit door het lint gegaan?

"Compleet controleverlies heb ik, denk ik, sinds mijn puberteit niet meer gehad. Ik kan wel stevig ruziemen, maar dat hoort voor mij ergens nog binnen de grenzen, binnen de contouren van afspraken die mensen maken. Eens goed ruziemen hoort nu eenmaal bij het leven. Door het lint gaan valt daarbuiten en is mij tamelijk vreemd. Ik heb ook nog niet meegemaakt dat iemand tegen mij door het lint ging. "Maar als iemand zich door dit antwoord geschaad voelt, mag die mij altijd contacteren." (lacht)

13. Wat is uw vroegste herinnering?

"De moeder van mijn moeder, mammië, is heel vroeg gestorven aan borstkanker. En ik weet nog dat wij op een bepaald moment bij haar op bezoek gingen in het ziekenhuis. Ze lag op een tweepersonskamer. Haar bed stond aan het raam. Er was geen tweede persoon, dus ik ging op dat andere opgemaakte bed zitten. En zij had voor mijn broer en mij allerlei dingetjes opgespaard. Ik kreeg de briefjes waarop ze moest aankruisen wat ze wilde eten, mijn broer kreeg plastic pillendoosjes, waar we

'Als tiener was ik verliefd op mijn leraressen. In mijn klas was er gewoon niemand voor mij om mijn geaardheid te exploreren'

achteraf in bad mee speelden.

"Ik moet een jaar of 5, misschien 6 zijn geweest. En dan denk ik: het kan toch niet dat onze kinderen geen herinneringen hebben aan de voorbije periode? Onze jongste is 5. Kan het nu echt, als zij later die vraag krijgt, dat ze zich er niets van zal herinneren? Dat is toch zot? Een beetje beangstigend ook. Misschien internaliseer je als kind heel veel op een andere manier. In geborgenheid, hechting en veiligheid. En vorm je pas herinneringen als je talig wordt, op het moment dat je op school leert schrijven en lezen. Maar dat zullen andere wetenschappers eens moeten uitzoeken." (lacht)

14. Wat hing er aan de muur van uw tienerkamer?

"Een grote poster van *The Simpsons*, die ik gewonnen had bij een tenniswedstrijd. Ik keek niet naar *The Simpsons*. Ik was ook geen fan. Ik kende zelfs de personages niet, maar ik verzon er mijn eigen verhalen rond. "Later heb ik die vervangen door een poster van *Titanic* met Kate Winslet en Leonardo DiCaprio op de boeg van het schip. Voor de rest stonden er twee foto's van Sabine Appelmans op mijn nachtkastje. Ik schreef haar af en toe een brief om te zeggen dat ik ongelooflijk fan van haar was. En zij schreef altijd terug. (lacht)

"Ik herinner me ook nog mijn eerste verliefdheden in die periode. Stuk voor stuk leraressen. (lacht) Want in mijn klas was er gewoon niemand voor mij om mijn geaardheid te exploreren."

15. Waarover bent u de laatste tijd dieper gaan nadenken?

"Noem mij naïef, maar ik ben lang in de veronderstelling geweest dat de rechten die wij als holebi's hebben, dat wij in België mogen trouwen, kinderen mogen krijgen en officieel meemoeder mogen zijn, onaantastbaar waren. Maar onlangs hoorde ik Alicja Gescinska op Radio 1 het mooi verwoorden. De vrijheden die wij hier hebben, zijn verworven, ze zijn niet vanzelfsprekend. En wat verworven is, kan ook worden teruggedraaid of uitgehold als de politieke economische of sociale contouren drastisch veranderen. En daarover begin ik me toch zorgen te maken. Als je ziet welke politieke stemmen hier meer en meer aandacht krijgen, denk ik: zijn wij ons allemaal wel bewust van wat er achter die mooie praatjes schuilgaat?

"Ik heb dit jaar veel meer met online haat te maken gekregen dan alle jaren voordien samen. En dat zijn regelmatig vijandige opmerkingen over mijn geaardheid en mijn seksualiteit. Ik heb ooit op Radio 1 gezegd dat ik het ongelooflijk cool vind dat mijn kinderen vier moederfiguren hebben. Els en ik, mijn ex en haar nieuwe vrouw. En dat ik het de max vind dat mijn kinderen naar vier verschillende types kunnen gaan met hun vragen en problemen. Meteen een vlamme mail in mijn mailbox van een mevrouw die zei dat kinderen geen vier moeders horen te hebben, maar een mama en een papa. Dus directe vijandigheid. "En dat is iets waar ik enorm mee worstel: moet ik daarop antwoorden of niet? Moet ik zo iemand op andere gedachten proberen te brengen? Dat is een zoektocht voor mij."

16. Hebt u ooit een religieuze ervaring gehad?

"Nee. Totaal niet. Ik ben in een atheïstisch nest opgegroeid en ben zelf ook zeer overtuigd atheïst. Ik heb uiteraard al ervaringen gehad van pure verwondering, van diep genot, van extase. Misschien voelen sommigen die momenten als religieus aan, maar voor mij zijn ze gewoon deel van he: mens-zijn en het gevolg van reacties in ons brein. "We zijn we: ooit eens met mijn ouders op doortocht naar de Pyreneeën langs Lourdes gepasseerd. En mijn papa heeft toen voor

de grap een doorzichtige Maria gekocht waar zozegzegd wijwater in zat. Dat beeldje stond de hele reis vooraan in de auto. We hebben nog nooit zoveel pech gehad. (lacht) Platte band, kleren en laptop gestolen, allerlei problemen in hotels. Misschien was dat wel de religieuze ervaring van ons leven. De wraak van Maria." (lacht)

17. Hoe definieert u liefde?

"Ik definieer liefde als thuiskomen bij elkaar, als twee puzzelstukjes die in elkaar passen. Een knagend onbehagen als je voelt dat je even niet met elkaar op dezelfde golflengte zit. De enorme drang om voor iemand te zorgen, en tegelijk ook gedragen worden door die ander. Liefde is als een warm bad dat je volledig omsluit. Ik ben heel blij dat ik dat zo rijkelijk om mij heen mag ervaren, vooral van en met Els. Ja, dat maakt van mij een heel gelukkig mens."

18. Hoe voelt u zich in uw lichaam?

"Mijn lichaam. (lacht) Uhm. Ik bekijk dat als een soort *work in progress*. Al een jaar of twintig. Ik ga daar niet flauw over doen. Ik heb ongelooflijk veel respect voor Kate Winslet die zegt: trek je toch niets aan van die vetrolletjes. Maar ik heb nog altijd niet het gevoel dat mijn lichaam goed zit. Met vlagen ben ik toch bezig met op mijn eten letten, met sporten. Dan lukt het eens drie, vier maanden niet en komt er weer vier, vijf kilo bij. En dan moet dat gewicht weer naar beneden. Dat is een constante. "Of ik daar ooit vrede mee ga hebben, weet ik niet. Je hebt een getal in je hoofd dat je op de weegschaal wil zien staan. Als ik dat ooit haal, zal ik misschien content zijn, maar uiteraard haal ik dat nooit. (zucht) Ergens vind ik dat jammer omdat ik aan anderen, en vooral aan mijn kinderen, wil meegeven: je bent goed zoals je bent. Ik vind dat wel een worsteling. 'Practice what you preach', maar dat lukt in deze niet. Misschien raak ik daar ooit."

19. Wat vindt u erotisch?

"Wat ik ongelooflijk erotisch vind, en helaas is dat kort, is het moment vlak voor twee mensen overstag gaan en denken: wij gaan voor het eerst kussen. Die spanningsopbouw vind ik ongelooflijk opwindend, ook in tv-series."

20. Hoe zou u willen sterven?

"Niet. Echt nee, man. Ik vind het zo stom dat we er zo kort zijn. Ik zou nog fysica willen studeren, wiskunde, willen leren programmeren. "Maar als ik dan toch moet gaan: omringd door mijn kinderen, na een voltooid leven en in het reine met mezelf. En als ik vind dat het genoeg geweest is, wil ik kunnen kiezen voor euthanasie. Die controle wil ik toch kunnen behouden."

21. Wat zou u wensen als laatste avondmaal?

"Frieten met een lookworst en veel mayonaise." (lacht)

22. Welke droom hebt u nog?

"Goh, ik hang aan elkaar van de dromen. Ik wil een warme thuis voor onze kinderen waar ze altijd welkom zijn. Ik droom van een eigen tv-programma. Ik droom van een mobilhome. En ik droom van een pretpark vol wetenschap. Samen met Marc Couckce, ja. En met Gert Verhulst." (lacht)

Wie kampt met donkere gevoelens, kan terecht bij de Zelfmoordlijn op het gratis nummer 1813 of op www.zelfmoord1813.be.

Missie 2024 gaat in première op 9 november in NTGent. Speeldata en tickets: hettihelsmoortel.be